

PRIJSVRAAG 2022

TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP TE HAARLEM

In het kader van de ruim 200-jarige traditie van Teylers Stichting om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen, hebben Directeuren van Teylers Stichting en de leden van Teylers Tweede Genootschap besloten voor het jaar 2022 een prijsvraag uit te schrijven over een onderwerp dat zowel aan diverse wetenschapsgebieden als aan veel maatschappelijke ontwikkelingen raakt.

ONDERWERP

Gevraagd wordt: een studie over de spanning tussen crisisbeheersing en crisisbeleving, toegepast op een onderwerp uit de Nederlandse geschiedenis (Middeleeuwen tot heden).

TOELICHTING

De afgelopen tijd is er veel over het fenomeen crisis gezegd en geschreven. Wie een zoektocht uitvoert met behulp van google of lexisnexis zal zien dat de crisisterminologie de afgelopen decennia alleen maar is toegenomen in frequentie. Of het nu gaat om de bankencrisis, opvangcrisis, coronacrisis, klimaatgerelateerde crises, of zelfs de Schipholcrisis – crises en de beleving daarvan zijn niet meer weg te denken uit het publieke debat. Er worden steeds meer middelen en menskracht voor de beheersing van crises ingezet, en de overheid heeft nog nooit zoveel geld aan crisisbeheersing en compensatie besteed als de laatste jaren. Denk maar aan de 85 miljard alleen al in 2020 en 2021 aan compensatiemaatregelen voor corona-gerelateerde schade. Tegelijkertijd neemt de onvrede en het wantrouwen niet af, wat ertoe leidt dat er een kloof is ontstaan tussen inspanningen voor crisisbeheersing enerzijds en beleving en besef van crises anderzijds.¹

Hoofdvraag: Hoe kunnen we de vermeende kloof tussen crisisbeheersing en crisisbeleving verklaren, en wat leert de geschiedenis ons over aanpassingsvermogen in crisistijd? Vroeger zagen de mensen rampen en catastrofes als de hand van God, als een straf of een beproeving. Anno nu wordt de meteen de schuldvraag gesteld, waarbij vervolgens net zo snel naar de overheid wordt gewezen, of naar vermeende complotten. Dikwijls zijn de situaties die als crisis worden aangeduid, ook niet meer dan uitgestelde politieke problemen, of symptomen van diepere transitie (denk aan de zogeheten ‘stikstofcrisis’). Wordt er dan niet te snel over crisis gesproken, en verhoogt dat juist de polarisatie niet?

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat de prijsvraag leidt tot een verhandeling over crisismanagement. Een zuiver bestuurskundige, theoretische studie over wat crises zijn en wat een goede vorm van crisisbeheersing zou moeten zijn is evenmin de bedoeling. Het wordt op prijs gesteld als er op empirische basis (een casus, of een ontwikkeling in de tijd, bijvoorbeeld over het rampjaar 1672, de Leidse kruitramp, de cholera in de negentiende eeuw, of het verzet tegen vaccinaties in de negentiende en twintigste eeuw) een analyse wordt gemaakt van de bovengenoemde spanning tussen crisisbeheersing en crisisbesef. Aangesloten kan worden bij historische crisisstudies, bij zogeheten ‘disaster studies’, of het werk van Lotte Jensen over

¹ Zie onder meer Bastiaan Rijpkema, ‘Crisiskloof’, *De Groene Amsterdammer*, 12 oktober 2022; Beatrice de Graaf, *Crisis!* (Amsterdam 2022)

rampen, waarbij het wel wordt aanbevolen om het casusgerichte of empirische onderzoek te koppelen aan een theoretische of vergelijkende insteek. De casus of empirie kan dieper in het verleden gesitueerd zijn (vanaf de Middeleeuwen), maar ook studies die de lijnen doortrekken vanuit de meer recente geschiedenis naar het heden mogen ingediend worden.

BEANTWOORDINGSVORM

Het antwoord kan bestaan uit een langere studie in de vorm van een voor publicatie gereed geschrift of uit een aantal publicaties (die merendeels zijn verschenen gedurende de laatste drie jaren vóór 1 januari 2025 en waarvan de indiener de auteur of één der hoofdauteurs is), vergezeld van een voor de gelegenheid van de prijsvraag geschreven stuk dat nog niet is gepubliceerd en dat de eerdere publicaties in een ruimer wetenschappelijk kader plaatst.

PROCEDURE

Om voor beoordeling in aanmerking te komen, moeten de antwoorden vóór 1 januari 2025 in viervoud in het bezit zijn van Directeuren van Teylers Stichting (Spaarne 16, 2011 CH Haarlem). Inzendingen die na dat tijdstip binnenkomen, zullen niet in behandeling worden genomen. Ingeleverde teksten dienen te zijn gesteld in het Nederlands, Frans, Duits of Engels. Ingevolge de bepalingen van het testament van Pieter Teyler van der Hulst, mogen de niet eerder in druk verschenen teksten niet de naam van de auteur vermelden: zij moeten anoniem worden ingeleverd, slechts ondertekend met een spreuk. De inzending dient tevens te bevatten een van diezelfde spreuk voorzien verzegeld couvert, met daarin een opgave van naam en adres van de schrijver.

Om lange wachttijden voor het horen van de uitslag van de beoordeling te voorkomen in het geval dat er geen prijs is toegekend, wordt de auteurs verzocht om, samen met de verzegelde envelop een open envelop te sturen met de naam en het volledige adres van een persoon met wie Directeuren van Teylers Stichting vertrouwelijk kunnen corresponderen.

BEOORDELING

De beoordeling vindt plaats door Teylers Tweede Genootschap, dat binnen vier maanden na de uiterste inleverdatum een voorstel omtrent bekroning zal doen aan Directeuren van Teylers Stichting. Dezen beslissen daarover binnen een maand; hun beslissing is onherroepelijk. Alle deelnemers aan de prijsvraag zullen direct daarna van de beslissing op de hoogte worden gebracht.

PRIJS

De prijs bestaat uit een gouden erepenning, geslagen op de stempels van het Tweede Genootschap. Deze penning zal tijdens een bijzondere bijeenkomst in Teylers Museum aan de bekroonde inzender(s) worden uitgereikt. Van deze gelegenheid zullen vakbladen en pers, eventueel ook andere belanghebbende personen en instanties, tijdig worden verwittigd.

PUBLICATIE

De bekroonde inzending zal door de auteur zelf worden gepubliceerd, onder vermelding van de bekroning door Teylers Stichting. Stichting en Genootschap kunnen overwegen hierbij behulpzaam te zijn.

INLICHTINGEN

Nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij de secretaris van het Genootschap (zie onder). Redacties van tijdschriften en andere instanties die de aandacht van hun lezers willen vestigen op deze prijsvraag (maar het bovenstaande niet integraal afdrukken), wordt dringend

verzocht in hun berichtgeving met nadruk te wijzen op de wenselijkheid dat potentiële inzenders het prijsvraagprogramma consulteren, opdat zij kennisnemen van alle bovenvermelde bepalingen. Daartoe wordt verwezen naar het prijsvraag formulier te vinden op www.teylersstichting.nl.

Over erflater Pieter Teyler van der Hulst, over Teylers Stichting en de daarbij behorende instellingen als de beide genootschappen, het museum en het hofje leze men *'Teyler' 1778-1978* (Haarlem 1978) en *De idealen van Pieter Teyler. Een erfenis uit de Verlichting* (Haarlem 2006) en www.teylersstichting.nl.

LOPENDE PRIJSVRAAG

- Prijsvraag 2021 (fysica): een oorspronkelijke studie naar het belang van beeldmateriaal voor de ontwikkeling van wetenschapsgebieden en/of de maatschappij, met aandacht voor de invloed die dergelijk beeldmateriaal heeft op de geloofwaardigheid van daarmee gepaard gaande kennisclaims (“*zien is geloven*”). (sluitingsdatum vóór 1 januari 2024).

De voor bovenstaande prijsvragen uitgeschreven programma's (met nadere toelichtingen) zijn te verkrijgen bij de secretaris en te vinden op www.teylersstichting.nl

SECRETARIS

Prof. dr. Y.L. Bleyerveld: bleyerveld@rkd.nl

INZENDINGEN

Inzendingen dienen vóór 1 januari 2025 in bezit te zijn van Directeuren van Teylers Stichting (Spaarne 16, 2011 CH Haarlem).

LEDEN VAN TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

Prof. dr. W. van Anrooij, hoogleraar Nederlandse letterkunde tot 1800, Universiteit Leiden
Prof. dr. Y.L. Bleyerveld, bijzonder hoogleraar Kunst op papier en perkament aan de Universiteit Leiden en senior Conservator Tekening- en Prentkunst bij het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis in Den Haag

Dr. L.M.G.F.E. Claes, Universitair Docent Oude Geschiedenis, Universiteit Leiden

Prof. dr. B.A. de Graaf, hoogleraar internationale en politieke geschiedenis, Universiteit Utrecht

Prof. dr. F.H. van Lunteren, Hoogleraar Geschiedenis van de Natuurwetenschappen aan de Vrije Universiteit Amsterdam en aan de Universiteit Leiden en bijzonder Teyler hoogleraar

Prof. dr. ir. W. van Saarloos, Hoogleraar Theoretische Natuurkunde te Leiden, voormalig President van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW) te Amsterdam

Prof. dr. L.E.M. Vet, oud-directeur Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) en buitengewoon hoogleraar evolutionaire ecologie, Wageningen Universiteit

Erepenning Teylers Tweede Genootschap (goud, 72 mm, ca. 120 g, 14 karaat); stempels door J.G. Holtzhey, 1778:

Onder het stralende alziend oog van de Voorzienigheid zijn verenigd de Natuurkunde met wereldbol en passer, de Dichtkunst met lier, de Geschiedkunde met boek, de Tekeningkunst met penseel en palet en de Penningkunde met tableau met penningen; OMNES ARTES QVAE AD HVMANITATEM PERTINENT HABENT QVODDAM COMMVNE VINCVLVM (alle wetenschappen, die op de menselijke beschaving betrekking hebben, hebben een zekere band gemeen) en binnen een lauwerkrans DOCTRINAE PRAEMIVM EX TESTAMENTO PETRI TEYLER V D HVLST HARLEMENSIS NATI DIE XXV MARTII MDCCII DEFVNCTI DIE VIII APRILIS MDCCLXXVIII (wetenschapsprijs volgens de uiterste wil van Pieter Teyler van der Hulst te Haarlem, geboren 25 maart 1702, overleden 8 april 1778).